

Življenje je polno priložnosti, za zbiranje dragocenosti, ki bodo vredne razmišljanja.

O tejele spljaki na morski obali.

O temle krasnem storžu.

O metuljih in hroščih.

O temle delcu stroja iz brušenega jekla.

O kosu rude.

O bogovih? Duh je, ki jih ustvarja s stvarmi na zemlji.

In o mobiljarju?

Ah da! Toda ime „mobiljar“ je izginilo. Nadomešča ga „oprema domačnosti“.

X.

Politični pregled

Borba za Pacifik

Spor za Pacifik postaja nov idol za evropsko politiko. Kakor je bilo „question d' Orient — vprašanje Orienta“ dvesto let klasično za umik evropske politike iz te ali one zadrege, tako naj sedaj borba za Pacifik nadomesti evropskim državljanom tisto romantiko, ki so jo pred stoletji vzbujale borbe za sveto deželo ali pa za Zlata vrata ob Bosporu.

Vendar pa pacifiški problem za evropsko politiko danes pravzaprav še ne obstoja. Uboga Evropa je bila v svojem svetovnem imperializmu tako šibka, da si niti iz Antlantika ni znala ustvariti političnega problema, kot si ga je antika ustvarila iz Sredozemskega morja. Zato je danes prav gotovo bolj izraz evropske zbegane romantike nego njenega racionalizma, če sedaj okoli Pacifika nastaja oni čar vablјivosti, ki ga za Evropca dvajsetega stoletja ne more več pomeniti.

Ravnovesje okoli Pacifika je zelo izravnano in v doglednem času ne more izzvati nobenega konflikta. Vsa vzhodna obala je v rokah Severne Amerike, zapadna obala Pacifika pa je pravilno razdeljena med vse interese. Dejstvo, da ima Severna Amerika v rokah Filipine in Havajsko otočje, prav nič ne izpreminja ravnovesja, kajti Filipini so strateško za Ameriko nevzdržni, ker jih imajo v rokah Japonci s svojimi utrdbami na Karolinah; Havajsko otočje pa bi bilo vzdržljivo le takrat, če bi samo zase imelo brodovje, kot ga ima Japonska, kar pa je nemogoče. Tako pacifiški problem pravzaprav ne obstoji niti politično, še manj pa geopolitično. Obstoji pa takozvani indopacifiški politični problem, iz katerega sta Evropa in Amerika popolnoma izključeni, Rusija pa je kot azijska država udeležena v njem samo delno. Ta indopacifiški kompleks pa se organizira v enoto in se tako počasi postavlja v nasprotje i z evropskim i z ameriškim in počasi najbrž tudi z ruskim političnim programom.

I.

Gotovo je, da je izmed teh treh blokov evropski najbolj upoštevanja vreden. Saj že dvatisoč let šari s svetlimi tradicijami svoje kulture in civilizacije in s svojo na krščanstvu slonečo politično metafiziko znižuje hribe na levi in izravnava doline na desni. Višek tega razvoja je evropska politika dosegla v devetnajstem stoletju. Indopacifiški prostor je postal plen angleškega imperializma že zelo zgodaj; francoski imperializem se je v Indokini,

Anamu in Siamu dokončno zasidral šele v drugi polovici devetnajstega stoletja. Gladstone in Joseph Chamberlain sta gospodarsko organizirala tokove te politike modernega angleškega imperializma, Jules Ferry, Rouvier in Delcassé so položili temelje francoskemu mesianizmu na Daljnem vzhodu, kjer se je liberalna politika tretje republike sijajno izpopolnjevala z vzvišenimi cilji katoliškega misijonstva, dočim sta se doma katolištvo in liberalizem grizla, kjer sta se mogla. Vse do konca svetovne vojne je tako evropski imperializem v indopacifiškem ozemlju nastopal popolnoma enotno. Še težave med Anglijo in carsko Rusijo v Afganistanu in Pamirju so se po nesrečni ruskojaponski vojni že l. 1907. končale z azijskim sporazumom med Anglijo in Rusijo, ki je v Evropi slednjič omogočil zvaritev najmočnejšega političnega bloka med Rusijo, Anglijo in Francijo v takozvani „entente cordiale — srčni zvezi“. Ta enotnost evropske politike je bila vsej Evropi v veliko korist. Od vseh azijskih samostojnih držav je Evropa z lahkoto izmamila takozvane kapitulacije, ki so odprle vrata evropski trgovini po vsej Kitajski in Japonski.

Toda že ob začetku dvajsetega stoletja se je začela kazati napaka evropskega imperializma, ki je temeljila predvsem na revščini evropskega kapitalizma in na preobčutni številčni manjšini evropskega elementa v teh predelih sveta. Evropski kolonizator je bil predvsem predstavnik evropskega kapitala, ki pa je bil prešibak, da bi mogel dovolj hitro izvesti zavojevanje in obvladanje azijskega gospodarskega trga. Kljub svoji občestveni miselnosti zato evropski kolonizator nikjer ni mogel vzeti toka dogodkov v svoje roke, ker je hlepel le za najbližjim in najplodovitejšim. Zato je bil obsojen na počasno delo in na izigravanje interesov, kar je moralo evropsko politiko že takoj pri nastajanju razkrojiti. Tako je Japonska ostala izven evropskega političnega vpliva, ustvarila pa si je po svoji protifevdalistični revoluciji v letu 1868. svoj nacionalni japonski politični režim, ki je v svojem silnem razvoju evropskega kolonizatorja in misijonarja prehitel. Sun Yat Senova revolucija na Kitajskem bi bila kmalu še tik pred svetovno vojno vsej evropski in ameriški trgovini zaprla vrata v republiko vzhajajočega sonca.

Že ob izbruhu svetovne vojne je bilo jasno, da se evropska politična doktrina v Aziji ni dvignila nad odvratno kolonizacijsko mešetarjenje koruptnega evropskega uradništva. Svetovno vojno je vsa Azija doživela že kot ravnopraven faktor v evropski politiki; vera v evropsko kulturo in civilizacijo je bila tudi po svetovni vojni še tolikšna, da so mnoge azijske države, med njimi Hedžas, Jemen, Perzija, Indija, Kitajska in Japonska postale članice ženevske Zveze narodov.

Evropa pa je v svetovni vojni obubožala. Velika Britanija se je morala organizirati v svetovni kolonijalni imperij, v katerem Angleži komaj še dihalo. Kriza evropskega kapitalizma je izpodmaknila oporo in odvzela prestiž evropskemu politiku v azijskem svetu in nič slučajnega ni, da je ravno spor v indopacifiškem svetu spodnesel tla ženevske Zveze narodov. Brž ko pa se je začela majati ženevska Zveza narodov, je začela bledeti tudi pravovernost evropske pravice in v Aziji so se pojavili simptomi, ki so se zmeraj pojavljali takrat, kadar je propadala kaka doba evropske politike in je nastajala druga. V prednji Aziji se je dvignil Ibu Saud, ki snuje panarabsko federacijo, v Indiji je Ghandi prestopil v komunizem, ker sluti v njem rešitev panazijske federacije, Japonska pa začenja sklicevati periodične panazijske

konferenca v Tokiju, kjer hoče ustanoviti azijsko Zvezo narodov, ki naj objame vse narode v indopacifiškem ozemlju.

II.

Toda ta umik evropskega političnega vpliva iz indopacifiškega ozemlja še ni tako definitiven, kakor bi se zdelo. Najhujši poraz je pač doživela evropska diplomacija takrat, ko ji ni uspelo rešiti Dawesovega in Youngovega reparacijskega načrta v tistem smislu, kakor je bil zamišljen. Youngov reparacijski načrt je bil pravzaprav sklenjen med ameriškimi bančniki in združenimi francoskimi in nemškimi kapitalisti, ki so se sporazumeli, da preko sovjetske Rusije izvedejo z reparacijskim denarjem industrializacijo ogromne Kitajske.

Če pa se lahko ustvarja zблиževanje med različnimi šolami in nazori tega ali onega političnega sistema, potem se ne more ustvariti iskreno sodelovanje in ustaliti logična črta kapitala. Ameriški kapital se je po Evropi skušal zasedrati na Kitajskem predvsem na ta način, da je najprej spremenil v kolonijo Evropo. Ruska komunistična propaganda je v Kitajski s silnim pokretom komintenga pravočasno zavrla ta pohod združenega ameriškega kapitala, pri katerem je moral najprej kot šibkejši kloniti evropski kapitalizem. Takrat je v Aziji borbo proti Evropi in Ameriki vodila sovjetska Rusija in Japonska je to pustila, ker se v nejasnosti tega vrenja še ni mogla postaviti po robu vsem trem silam. Od leta 1926. do leta 1951. vlada tako v indopacifiškem ozemlju popoln kaos. Na Kitajskem sledi eni komunistični revoluciji druga, Indija je vsa v plamenu Ghandijeve borbe, v Indokini Francija s težavo obračunava s komunisti, na Javi se vrše upori celo na holandskih vojnih ladjah. Združene države ameriške se umikajo s Filipinov, ki jih organizirajo v moderno demokracijo po zgledu Nove Zelandije. Tod gore spomeniki evropske civilizacije, ameriški imperializem pa se umika s tem, da na Filipinih postavlja nemi spomenik za Azijca nemogoče ameriške demokracije.

Račun japonskih generalov, ki po l. 1868. hkrati s svojim mikadom popolnoma obvladajo Japonsko, je bil zato zelo preprost. Ti vojaki nikakor niso predstavniki japonskega kapitalizma, ker so to predvsem nacionalisti, ki prav malo razumejo o zakonih politične ekonomije. Tudi jim ne gre za to, da bi preobljudeni Japonski na sibirskih planjavah ali pa v mongolskih puščavah našli dovolj ozemlja za pridobivanje vsakdanjega kruha. Generali dobro vedo, da je v Mandžuriji, v Sibiriji in Mongoliji takšna klima, da Japonec ne bi mogel v njej vzdržati. Japonski general tokrat tudi še ni predstavnik japonskega kapitalista, ker Kitajce še danes in jih bo še dolgo let strastno sovražil kot manjvreden narod, ki Japoncem v kulturi in mistiki do pete ne sega. Ti generali, ki so leta 1951. zasedli Mandžurijo in leta 1952. priredili krvav pokol v Šanghaju, so predvsem fatalistični služabniki svojega mikada; zato sovražijo samuraje, ki bi edini mogli imeti fevdalistične nagone do kitajske zemlje in ki so mikadu še zmeraj sovražni od revolucije l. 1868.; sovražijo pa tudi japonskega kapitalista, ki ne mara dajati večno svojega denarja za vojaške avanture, ker nimajo nikjer konca, kakor nima nikjer meja človeški ponos.

Japonski sodobni politiki je bilo to nenaravno početje s fiktivnim mandžurskim cesarstvom predvsem potrebno zaradi tega, da pred očmi azijskih narodov proti Evropi, Rusiji in Ameriki zaigra vlogo one velesile v

indopacifiškem ozemlju, ki naj ima pravico, postaviti se na čelo vsega azijskega kontinenta, ki se organizira po načelu: „Azija azijskim narodom!“ Kakor je v devetnajstem stoletju Severna Amerika izzvala vojno proti šibki Španiji, da je po zmagi lahko oklicala proslulo Monroëjevo doktrino za vso Ameriko, tako se tokrat Japonska ob neizvestnosti evropskega in ameriškega kapitalizma loteva slabotne Kitajske, da bi na njenem hrbtu zapisala svojo Monroëjevo doktrino o zvezi azijskih držav proti Evropi, Rusiji in Ameriki. Pri vsem tem je vprašanje oblasti nad Pacifikom čisto postranskega pomena; tudi vprašnje japonskega dumpinga tukaj ne prihaja v poštev. Vse težave, ki so s tem v zvezi, mora evropska diplomacija prav tako požirati, kakor je japonska diplomacija z lahkoto pozabila najnovejšo rusko-ameriško pogodbo in rusko-francosko prijateljstvo, ki bi moglo imeti svoje posledice tudi v azijskem svetu. Japonska ne bo tvegala vojnega spora z nikomer tako dolgo, dokler se kdo ne postavi v nasprotje z njenim programom za osamosvojitve azijske unije.

III.

Zato je očevidno, da se Japonska sama izogiba vojnemu konfliktu s komurkoli, posebno pa z Rusijo, ker se je odločila za politiko mirnega prodiranja. Če bi hotela Japonska vojno z Rusijo, bi jo izzvala nenadoma in takoj in ne bi čakala, da se sovjetska Rusija na Daljnem vzhodu kar najbolj utrdi, v Evropi pa si zavaruje hrbet z zmeraj obsežnejšim sistemom nenapadalnih pogodb. Japonska diplomacija se je najbrž odločila počakati, da izbruhne v Evropi kak delen vojni konflikt, ki bi njene najnevarnejše tekmece v indopacifiškem svetu zaposlil tako, da bi ji v Aziji nihče več ne mogel delati resnejših težav. Ta konflikt je lahko zelo blizu; posarski plebiscit se naj ponesreči in že 2. januarja 1935 lahko izbruhne požar, ki bo evropski imperializem popolnoma diskvalificiral.

Kakor že tolikokrat, tako tudi tokrat prevladuje staro pravilo: „Pustimo, saj dela čas sam za nas!“ Današnji čas pa tudi ne prenese več nobene delne rešitve, ampak zmeraj bolj terja reševanje vseh vprašanj v celoti. Evropska dekadenca je že dosegla najglobljo točko; iz zbeganosti levičarskih in desničarskih dogmatizmov se počasi, dasi še v vsej bizarnosti romantike, izvija zanesenjaško politično karbonarstvo, v katerem je vsakdo apostol, a obenem strasten razkrojevalec dosedanjega evropskega apostolstva. Mimo vseh dosedanjih oblik imperializma se v Evropi sami sicer počasi, a organsko utemeljeno, razvija novo pojmovanje mednarodne povezanosti, ki se ponekod naslanja na stremljenje za socialnim preobratom, drugod pa si z zahtevami istočasnega nacionalnega in socialnega preobrata utira pot v novo mednarodno občestvo, ki mora prej ali slej biti zaključek evropske evolucije ali pa kakega katastrofalnega razpleta.

Japonska diplomacija vsekakor pravilno računa s tem položajem v Evropi. Zato tudi čisto pravilno vrednoti trenutno šibkost sovjetske Rusije, ki se s svojo sovjetsko doktrino nikakor ne more pognati v tekmo z japonskim, psihološko dobro pogodeni izrabljanjem azijske monroëjeve doktrine, dokler ima za hrbtom ideološko tako zbeغان tabor, kakor je evropski. Tok dogodkov dela danes popolnoma v prid Japonski, sovjetizem in njegovo prodornost v Južni Kitajski, Indiji in Javi pa najkruteje kompromitira z vsiljeno primogenituro evropske politike, ki jo mora sovjetska Rusija kot edini tekmeec japonskega imperializma trenutno v Aziji braniti. Tako se med ma-

sami azijskih narodov ustvarja paradoks, za katerega noben general ne more tvegati navdušenja svojih vojakov. Tako je vsaj za nekaj časa vojni obračun v indopacifiškem svetu izključen, ker so programi, za katere naj bi se človeštvo borilo, še prenejasni. Vsak konflikt pa, ki bi temeljil na slučaju — posarski konflikt, spor za mandžursko železnico — pa ne bi mogel kar čez noč uresničiti tolikšnega političnega stvora, kakor je azijska unija.

Ruda Jurčec.

Politični obraz današnje Francije

Politični obraz Francije je prav kakor njeno duhovno jedro dokaj slabo poznan. V dobi, ko je vsled najnovejših in poraznih poenostavljanj možen v Evropi le režim diktature in pa antiteza fašizem-komunizem, sta vendar še dve veliki deželi, v katerih še ni mogoče spraviti vlade in političnega življenja na neki elementarni obrazec. Te dve deželi sta Anglija in Francija. V njih ima beseda demokracija še smisel in realnost demokracije se še da opredeliti. Ali bo v Franciji še dolgo tako, tega bi nihče ne mogel reči, odkar so 6. februarja policijske krogle pobijale manifestante na Place de la Concorde.

I. Doktrine.

Današnja konstitucija Francije je iz leta 1875., iz dobe, ko je bila republika videti le prehod, in sicer brez dvoma prehod k monarhiji. V resnici pa so veliko važnejše tradicije, ki so se počasi ustalile in ki jih je treba poznati, če hočemo vedeti, ne le, kaj je na papirju predsednik republike, kaj zbornica, senat in ministri, ampak kako vsi ti organi v resnici delujejo. Tako ima na primer predsednik v načelu oblast in pravice, ki jih v praksi ne izvaja — člani zbornice se na primer ne omejujejo le na svojo zakonodajno funkcijo itd. V intelektualistični in racionalistični deželi, kakršna je Francija, je slednjič treba še posebej poudariti važnost političnih doktrin. — Beseda „državljan“, ki je lepa beseda, če državljan res misli in razmišlja, in ki je nemogoča v mnogih deželah, že od XVIII. stoletja ni več krivoverska v Franciji. In danes se francoska demokracija razlikuje n. pr. od ameriške po tem, da je v Franciji kritičnost posameznika, to se pravi njegov razum, prvi pogoj za politično udejstvovanje. V tem lahko vidite, če hočete, staro helensko tradicijo. Razumljiva je torej važnost političnih mislecev — prav tako kakor je razumljiva njihova nemoč, kjer so čistemu mišljenju postavljene meje.

Na desni predstavlja Action Francaise francosko monarhistično stranko. Njeno močno in rigorozno doktrino tolmači z dojemljivo dogmatičnostjo velik pisatelj, Charles Maurras. Njena osnova je nacionalizem. Ker je francoski narod celota, določena v času po skupnosti tradicij, v prostoru po naravnih mejah, mora biti vsa politika izključno v službi naroda. Nacionalist mora biti tudi royalist, ker so francoski kralji najboljše izvajali in vršili nacionalistično politiko in ker ima republika po svojem bistvu funkcijo, izdajati deželo. Doktrina je preprosta: zavrača hkratu kapitalizem in socializem, češ, da sta oba internacionalistična. Zavrača diktaturo, kajti vsa do-